

# HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 18 december 2009

Mål nr

T 2463-08

## **KLAGANDE**

BPM Musik Handelsbolag, 969639-7349

Oxbacksgatan 8

151 73 Södertälje

Ombud: Jur.kand. MC

## **MOTPART**

Länsförsäkringar Stockholm, 502002-6265

Box 8307

173 82 Stockholm

Ombud: Försäkringsjurist UB

## **SAKEN**

Försäkringsersättning

## **ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET**

Svea hovrätts dom 2008-04-30 i mål T 9971-06

---

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom i huvudsaken förpliktar Högsta domstolen Länsförsäkringar Stockholm att till BPM Musik Handelsbolag betala etthundraåttiotvåusenfyrahundratretton (182 413) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 19 november 2004 tills betalning sker.

Med ändring av hovrättens dom även beträffande rättegångskostnader befriar Högsta domstolen BPM Musik Handelsbolag från skyldigheten att ersätta Länsförsäkringar Stockholm för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förpliktar Länsförsäkringar Stockholm att ersätta BPM Musik Handelsbolag för rättegångskostnader vid tingsrätten med sjuttiosex-tusensjuhundrafyrtio (76 740) kr, varav 76 200 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 20 november 2006 tills betalning sker, samt i hovrätten med nittontusensjuhundra (19 700) kr, varav 19 558 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 30 april 2008 tills betalning sker.

Länsförsäkringar Stockholm ska ersätta BPM Musik Handelsbolag för rättegångskostnad i Högsta domstolen med trettiotusentvåhundrafemtio (30 250) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom tills betalning sker.

## YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

BPM Musik Handelsbolag har yrkat att Högsta domstolen bifaller bolagets talan och befriar bolaget från skyldigheten att ersätta Länsförsäkringar Stockholm för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten.

Länsförsäkringar Stockholm har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

## DOMSKÄL

BPM bedrev verksamhet i en butikslokal i Södertälje. I ingången till lokalen fanns en dörr, som var försedd med två lås, och innanför dörren en gallergrind, som var fästad i samma ram som dörren och försedd med ett hänglås. Natten till den 1 mars 2004 tillgreps egendom i lokalen. Under den följande utredningen kunde ingen åverkan påvisas vare sig på dörren eller på låsen i dörren. Däremot var hänglåset till gallergrinden avklippt.

I målet begär BPM ersättning av Länsförsäkringar för den stulna egendomen. BPM åberopar inbrottsförsäkringen i den affärsförsäkring som BPM hade tecknat hos Länsförsäkringar. I punkten 13.1 i försäkringsvillkoren sägs att försäkringen gäller för skada genom stöld eller skadegörelse förövad av person som tagit sig in i lokal, vilken uppfyller skyddskraven i A.13.1.1, genom bl.a. inbrott. Med inbrott förstås enligt villkoren att någon olovligen

med våld brutit sig in i lokal eller med dyrk tagit sig in i lokal. Enligt försäkringsbrevet ska ett särskilt villkor om skyddsklass 3 gälla i stället för bestämmelserna i A.13.1.1 i de allmänna villkoren. Det särskilda villkoret föreskriver bl.a. följande. Omslutningsyta (vägg, golv, tak, dörr- och fönsterenhet m.m.) ska – såväl vad avser det byggnadstekniska utförandet som lås och regleringsanordningar – i sin helhet ge ett efter förhållandena godtagbart skydd mot inbrott och försvåra bortförandet av stöldgods.

Samtliga fönster utom skyltfönster vars nedre kant är belägen lägre än 4 m över markplan eller som på annat sätt är lätt åtkomligt (t ex från balkong, tak, brandstege) ska vara skyddade med inkrypningskydd. För inbrottsförsäkringens giltighet gäller dessutom enligt försäkringsbrevet de skyddskrav som angivits i besiktningsprotokoll över inbrottsskydd den 15 januari 1998. Enligt detta protokoll är kravet på godtagbart inkrypningskydd uppfyllt. Besiktningsmannen förklarade under vittnesförhör vid tingsrätten att gallergrinden fick tjäna som inkrypningskydd för ett fönster i entrédörren.

BPM gör gällande att det har skett ett inbrott i och med att gallergrinden har forcerats med våld och att det därmed föreligger ett försäkringsfall.

Länsförsäkringar å sin sida menar att vad som har hänt inte utgör ett inbrott i försäkringsvillkorens mening. Försäkringsbolaget har anfört följande. Ordalydelsen i försäkringsvillkorets definition av ”inbrott” kan rimligen inte innebära att vilket våld som helst som gärningsmän må ha använt för att ta sig in i en lokal innebär att försäkringsfall är för handen. Villkoret ska i

stället tolkas så att av betydelse är endast sådant våld som möjliggör för förövaren att ta sig in i en lokal på ett sätt som skyddskravet i fråga syftar till att försvåra. En sådan tolkning medför att, om gärningsmännen tagit sig in i lokalen genom att krypa in genom entrédörrens ruta och utöva våld mot gallergrindens lås för att på så sätt eliminera inkrypningskyddet, så skulle också försäkringsfall vara för handen, ett inbrott i försäkringsvillkorens mening. I det nu aktuella fallet har dock gärningsmännen tagit sig in genom att öppna entrédörren, som omfattats av skyddskrav, utan att använda våld mot entrédörren. Inbrott i försäkringsvillkorens mening är därmed inte för handen.

I målet har inte kunnat klargöras på vilket sätt gärningsmännen tog sig in genom entrédörren. Länsförsäkringar anförde vid tingsrätten att den sannolikaste förklaringen till detta är att de hade tillgång till en passande nyckel till entrédörrens lås och har även i Högsta domstolen uttalat att det av bevisningen i målet inte kan dras någon annan rimlig slutsats att gärningsmännen berett sig tillträde genom originalnycklar eller nyckelkopior, om låsen i entrédörren över huvud taget var låsta. Länsförsäkringars talan måste anses vara så att förstå att den omständighet som har lagts till grund för bolagets invändning i målet är att stölden inte har förövats genom inbrott.

Avgörande för om det föreligger ett försäkringsfall blir då hur försäkringsvillkorens definition av ”inbrott” ska förstås. Definitionen är allmänt hållen; enligt den här aktuella delen av definitionen krävs bara att ”någon olovligen med våld brutit sig in i lokal”. I förevarande fall har gärningsmännen tagit

sig in i lokalen genom att forcera en låst gallergrind. Detta förfarande omfattas utan tvivel av definitionens ordalydelse.

Som Länsförsäkringar har anfört måste emellertid någon begränsning läsas in i definitionen. Det kan inte vara avsett att varje slag av våld ska medföra att det föreligger ett inbrott. Våldet måste i vart fall vara relevant för att övervinna ett faktiskt hinder mot att komma in i lokalen. Den begränsning som Länsförsäkringar vill lägga in i definitionen har dock en annan innebörd, som bygger på att inkrypningskyddet har en särskild funktion. Emellertid är inkrypningskyddet till just för att hindra ett inträngande i lokalen, och det utgör en del av de åtgärder som krävs för att det särskilda försäkringsvillkoret om skyddsklass 3 skall vara uppfyllt. Vid besiktning från försäkringsbolagets sida har också gallergrinden godkänts som inkrypningskydd. Så som gallergrinden var placerad räckte det inte med att öppna dörren för att komma in i lokalen; även grinden måste passeras. Under nu angivna förhållanden måste det för försäkringstagaren ha framstått som överraskande att det inte skulle vara fråga om inbrott när inkrypningskyddet forcerades på det sätt som har skett i det här fallet.

Det finns i och för sig inte anledning att betvivla att Länsförsäkringar har avsett att försäkringsvillkoren ska ha den innebörd som bolaget hävdar, men något sådant har inte kommit till uttryck i villkorstexten och kan därför inte göras gällande mot försäkringstagaren. Länsförsäkringar har inte åberopat någon annan grund för att det inte skulle föreligga ett försäkringsfall.

Med hänsyn till det anförda får det anses att ett försäkringsfall har inträffat. Länsförsäkringar har vitsordat yrkat kapitalbelopp och yrkad ränta. BPM:s talan ska därför bifallas.

---

---

---

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Leif Thorsson, Severin Blomstrand (referent), Torgny Håstad (skiljaktig) och Lena Moore (skiljaktig)  
Föredragande revisionssekreterare: Ulf Lundqvist

**BILAGA 1 TILL  
PROTOKOLL**

2009-11-04

Mål nr  
T 2463-08**SKILJAKTIG MENING**

Justitierådet Torgny Håstad är skiljaktig beträffande motiveringen på sätt framgår av följande yttrande:

”Enligt de tillämpliga särskilda villkoren för inbrottsförsäkring–skyddsklass 3 skulle entrédörren till lokalen vara låst med två godkända låsenheter och entrédörrens fönster kompletteras med ett inkrypningsskydd (gallergrinden). Gallergrinden satt i entrédörrens karm.

BPM har i första hand åberopat att stölden har skett genom inbrott, eftersom våld utövats mot gallergrinden. Länsförsäkringar har till grund för bestridandet av förstahandsgrunden invänt att det inte föreligger något inbrott i försäkringsvillkorens mening (försäkringsfall) bl.a. eftersom våld inte utövats också mot entrédörren.

Med inbrott förstås enligt de allmänna villkoren punkt 13, med rubriken Definition, att någon olovligen med våld brutit sig in i lokal eller med dyrk tagit sig in i lokal. Enligt punkt A.13.1 gäller försäkringen om någon tagit sig in i lokal, som uppfyller skyddskraven, 1) genom inbrott eller 2) med för låset avsedd nyckel m.m. som åtkommits genom rån eller inbrott i lokal som uppfyller skyddskraven eller inbrott i bostad. Försäkringen gäller alltså inte om någon tagit sig in i lokalen med hjälp av en anförtrodd nyckel eller kopia av sådan nyckel.



Om förövaren använder sig av en nyckel som anförtrotts honom, är det enligt villkoren således inte bara fråga om åsidosättande av en säkerhetsföreskrift utan om något som har betydelse för huruvida försäkringsfall alls föreligger.

Fastän det inte har kunnat klarläggas hur förövaren tagit sig förbi entrédörren, ger utredningen, som tingsrätten och hovrätten funnit, närmast vid handen att förövaren berett sig tillträde till försäkringslokalen genom att öppna låsen i entrédörren med passande nycklar eller nyckelkopior (varefter gallergrundens lås klippts upp).

BPM har inte påstått att bolaget blivit av med en nyckel genom rån eller inbrott.

Våld har alltså använts av förövaren för att ta sig in i lokalen, men det använda våldet har inte varit tillräckligt för att ta sig in i lokalen eftersom även entrédörren – som skulle ha två lås och till vilken larmet var kopplat – också har behövt passeras, vilket får antas ha skett med anförtrodd nyckel. En företagare, som överväger att ta försäkring och studerar punkt A.13.1 i villkoren, har inte skäl att förlita sig på att tillgrepp, sedan förövaren tagit sig in i lokalen med det använda förfaringsättet, skall utgöra ett försäkringsfall.

Övervägande skäl talar för att tillgreppet – enligt en tolkning av villkoren – inte ska omfattas av försäkringen.

BPM har i andra hand hävdats att det skulle vara oskäligt att tillämpa villkoren på ovan angett sätt och att villkoren därför ska jämkas. BPM har i detta sammanhang åberopat omständigheterna vid försäkringsavtalets ingående, BPM:s agerande för att uppfylla försäkringsvillkoren samt omständigheterna

vid tillgreppet. Med detta har BPM avsett dels att BPM vidtagit tillräckliga åtgärder för att förebygga stöld och att det vore oskäligt om det krävs mer än våld på någon del av skalskyddet, dels att det vore oskäligt om försäkringsvillkoren tillämpades så att anförtroendet av nycklar till bevakningsföretaget drabbar försäkringstagaren. Länsförsäkringar har hävdad att en begränsning av försäkringsskyddet för det fall att anförtrodda originalnycklar eller kopior av dem använts inte är i sig oskäligt samt vidare framhållit att försäkringsbolaget varken krävt att ett bevakningsföretag skulle anlitas och anförtros nycklar eller anvisat det aktuella bevakningsföretaget.

Den ovan gjorda tolkningen av villkoren, att det inte räcker med våld mot en del av skalskyddet, är inte generellt oskälig.

Frågan är emellertid om tillämpningen av villkoren vore oskälig, ifall tillgreppet gjorts med nycklar som anförtrots ett väletablerat bevakningsföretag eller med kopior av sådana nycklar.

I rättsfallet NJA 1989 s. 346 har Högsta domstolen ansett det vara oskäligt att undanta stöld från en inbrottsförsäkring, när stölden skett med användande av nycklar anförtrodda ett bevakningsföretag vilket anvisats av försäkringsbolaget. Någon sådan anvisning finns inte i förevarande fall. Anlitandet av ett väletablerat bevakningsföretag måste emellertid för en försäkringshavare framstå som en åtgärd som höjer säkerheten och som därmed ligger också i försäkringsbolagets intresse (jfr 8 kap. 18 § andra stycket om ersättning för försvarliga räddningsåtgärder, låt vara att bestämmelsen enligt prop. 2003/04:150 s. 442 inte täcker skador; jfr Lagrådet s. 1070).

Standardvillkor vid försäkring är skrivna av försäkringsbolagen. Det torde vara mycket svårt för mindre företag att utverka undantag i det enskilda avtalet. I en sådan relation bör standardvillkor därför tillämpas så att de leder till rimliga och ekonomiskt effektiva resultat (se 36 § andra stycket avtalslagen). Om risken för tillgrepp med hjälp av nycklar som anförtrotts ett väletablerat bevakningsföretag skulle vara försäkringshavarens risk, skulle detta bara i liten utsträckning bli känt och påverka beteendet i försäkringstagarkretsen. Försäkringsbolagen skulle kunna fortsätta att njuta förmånen av att bevakningsföretagen anlitas, medan försäkringstagarna skulle bära kostnaden och risken. Om stöld med utnyttjande av nycklar anförtrotta ett väletablerat bevakningsföretag i stället jämfördes med stöld med utnyttjande av nycklar åtkomna genom inbrott, skulle sådana tillgrepp förebyggas och följas upp effektivare. Försäkringsbolagen skulle vid en tvist om den sannolika orsaken till tillgreppet få ett intresse av att utreda hur bevakningsföretaget hanterat nycklarna. Det finns alltså rationella skäl för att risken för ifrågavarande slags tillgrepp läggs på försäkringsbolagen.

Som framgår av 8 kap. 16 § andra stycket och 4 kap. 11 § försäkringsavtalslagen kan det ha betydelse om ett omfattningsvillkor hade kunnat formuleras som en säkerhetsföreskrift. Skulle låsning av en entrédörr med två lås och aktsam nyckelhantering ha varit ett säkerhetskrav, hade försäkringsgivaren varit skyldig att utge försäkringsersättning även om någon tagit sig förbi entrédörren med användande av nycklar, ifall den försäkrade inte hade "försummat" att följa föreskriften (se 8 kap. 12 §). Någon ändring av rättsläget enligt 1927 års försäkringsavtalslag är inte avsedd (se a. prop. s. 214 och 466 f. samt 51 § första stycket andra meningen i 1927 års lag). Följden av att nycklar anförtrotts ett väletablerat bevakningsföretag hade alltså inte befriat försäkringsgivaren från att utge ersättning.

Mot nu diskuterad jämkning av villkoren kan anföras rättstekniska hänsyn, eftersom det är svårt att skilja mellan tillgrepp som skett med nyckel anförtrodd ett bevakningsföretag och rena försäkringsbedrägerier, där den försäkrade själv eller genom en medhjälpare tagit egendomen. Om det som annars krävs att det ska vara klart mera sannolikt att det är ett försäkringsfall än ett försäkringsbedrägeri, borde missbruk dock kunna motverkas i tillräcklig grad. Om det ändå ska vara möjligt för försäkringsbolagen att lägga risken för ifrågavarande slags stölder på försäkringshavaren, vilket den grundläggande avtalsfriheten talar för, borde det krävas att det i villkoren eller i en separat information till försäkringshavarna särskilt anges att stöld med hjälp av nyckel anförtrodd ett bevakningsföretag är försäkringshavarens risk. Visserligen saknar 8 kap. 1 och 2 §§ försäkringsavtalslagen en hänvisning till 2 kap. 8 §, enligt vilken underlåtenhet att upplysa om väsentliga begränsningar i försäkringsskyddet medför att begränsningen inte får åberopas av försäkringsgivaren, men det är en grundläggande princip vid tillämpning av 36 § avtalslagen att åsidosättande av marknadsrättsliga regler kan medföra att avtalsvillkor jämkas.

Det anförda leder till slutsatsen att det får anses oskäligt att försäkringsersättning vägras med motiveringen att punkt A.13.1 i villkoren inte täcker fallet att någon tagit sig in i lokalen med användande av nycklar som anförtrotts ett väletablerat bevakningsföretag, såvida inte det av villkoren eller av separat information särskilt framgår att detta är den försäkrades risk. I målet har det inte påståtts att sådan upplysning lämnats.

Processuellt anförde BPM i tingsrätten att lokalen var låst och att den rimligaste förklaringen var att nycklar som anförtrotts bevakningsföretaget använts. Länsförsäkringar vitsordade i svaromålet att lokalen varit låst. Därefter har Länsförsäkringar i en skrift till Högsta domstolen parentetiskt infogat att lokalen

kan ha varit öppen men även här vitsordat att den troligaste förklaringen är att passande nycklar använts. När BPM åberopat att det inte bör vara den försäkrades risk att bevakningsföretagets nycklar troligen använts innefattar det ett påstående (alternativt till påståendet om bumpning) om att bevakningsföretagets nycklar har använts. Länsförsäkringar har aldrig påstått att det varit eller kan ha varit försäkringsbedrägeri. Enligt den muntliga bevisningen har nycklar för övrigt funnits bara hos de två ägarna och till en anställd (bror till en av ägarna) samt i ett kassaskåp och nyckelhanteringen har varit varsam. Länsförsäkringar har inte kommit med någon utredning om bevakningsföretagets förhållanden.

Enligt min mening får det därför anses klart mera sannolikt att inpasseringen i lokalen skett med användande av nycklar som anförtrotts bevakningsföretaget eller kopior av sådana nycklar än att tillgreppet skett med hjälp av nycklar innehavda av bevakningsföretaget.

Överklagandet ska därför bifallas.”

**BILAGA 2 TILL  
PROTOKOLL**

2009-11-04

Mål nr  
T 2463-08**SKILJAKTIG MENING**

Justitierådet Lena Moore är av skiljaktig mening i själva saken och anför:

”Jag är ense med majoriteten till och med domskälens sjätte stycke men anser att skälen därefter ska lyda på följande sätt.

Definitionen kan emellertid inte läsas fristående utan måste läsas tillsammans med övriga villkor, bl.a. att det ska vara fråga om inbrott i en lokal som uppfyller skyddskraven, vilka även omfattar entrédörren. Försäkringsvillkoren kan mot den bakgrunden inte ges någon annan innebörd än att även entrédörren måste ha forcerats med våld för att det ska vara fråga om ett inbrott i försäkringsvillkorens mening. Såsom hovrätten och tingsrätten funnit ger utredningen inte något stöd för att gärningsmännen begagnat sig av våld eller dyrk för att öppna entrédörren. Enligt försäkringsvillkoren föreligger därmed inget försäkringsfall.

Det finns inte skäl att bifalla BPM:s i andra hand framförda yrkande om att försäkringsersättning ska tillerkännas bolaget med tillämpning av 36 § avtalslagen.

Hovrättens domslut ska därför fastställas.

Jag är i övrigt ense med majoriteten.”